

Hans Christian Hansson, 39 år

Att slå dövörat till

”Vi släpade hans nakna kropp i håret över det daggvåta gräset. Alla visste vi att det låg mycket bakom om vad han alltid hävdade om sig själv, han var den starkare och mest målmedvetna av vår grupp. Vi var inte säkra på att ens fyra män skulle klara av honom. Han sparkade, spottade, slet i våra kläder, som en gris på väg till slakt. Och på sätt och vis var det så. Jag var hans slaktare och styckade upp hans stolthet i tunna skivor.

Hans Christian Hansson. Aldrig bara förnamnet eller efternamnet. Vissa dagar kallade vi andra honom ”Korpral Hans Christian Hanson 3:e regementet” varje gång vi behövde tilltala honom. Jag tror aldrig att han märkte att vi gjorde oss lustiga över det. Han kände sig nog bara nöjd över att någon äntligen tog titlarna på allvar. Jag litade inte på honom. Ingen annan litade på honom. Vi var fast bestämda att han var tvungen att försvinna från regementet. Skulle vi hamna i krig tillsammans, då skulle det bli en omöjlighet att lyda order från någon som honom, som alla saknade respekt för och som själv inte kände kunde känna ett uns av sympati för oss mindre framgångsrika. För honom var vi mindre värda. Inte lägre i rang eller utbildning, utan lägre i människovärde. Ett befäl måste också kunna känna samhörighet med sina män men det kändes som om han bara kände avsky.

Jag ställde mig med ryggen mot honom för att inte visa upp byltet med geväret. Jag trodde att hans krafter skulle öka när han fick slåss för sitt liv istället för bara sin stolthet. Nu, så här i efterhand, vet jag inte riktigt om han gjorde någon skillnad på de två. Under tiden jag rullade ut filten och plockade upp det laddade geväret så hördes inget annat än hans snoriga frustanden genom näsborrarna. Vi hade släpat honom flera hundra meter bort från kasernområdet och han hade slutat kämpa emot. Han borde ha kunnat göra mer ljud än vad han faktiskt gjorde, men risken för att någon skulle finna honom där, naken och utmattad bland fyra meniga, skulle antagligen bara ha tagit mer av hans stolthet. Alla hade intressen att hålla det här hemligt.

Känslan av att få hålla i det gevär som skulle rensa ut hans liv från vårt, gav mig rysningar. Inte av oro, utan av förtjusning. Jag såg till att mycket sakta vända mig om med geväret tydligt vilande på armen, som om jag verkligen njöt av att bli hans bödel. Jag ville visa min makt över honom.

Vem som helst i hans situation skulle ha drabbats av panik, bett om nåd eller åtminstone försökt rädda sitt eget liv. Det hände inte. Den blicken som jag möttes av, den speglade ingen rädsla. Inte hat, inte skräck. Det var då jag förstod vad det varit som jag aldrig riktigt kunnat sätta fingret på vad gällde Hansson, vad det var som skapade en klyfta mellan oss trots att vi kom från liknande familjeförhållanden och städer. De ögonen blänkte av förakt. Ett förakt för våra orättfärdiga gärningar, för vår ovilja att finna oss i vår underlägsna position gentemot honom, ett förakt för hela vår existens.

Jag satte pipan mot hans panna. I samma sekund tvekade jag. Jag såg samma blick, hörde samma frustande andetag. Det kändes för en stund som om han faktiskt var den starkare av oss två, att jag faktiskt borde finna mig i hans överhet och tacka honom för att jag fick vara en del av hans verklighet. Sekunden efter insåg jag vad jag faktiskt tänkte och det fick mig att bli säkrare att han faktiskt förtjänade det här. Jag knöt handen och skottet brann av.

Inte ens då yppade han ett endaste ljud. Vi fyra backade och såg i månljuset hur blod sipprade mellan fingrarna på honom där han låg med båda händerna pressade mot sitt högra öra. Det ringde i öronen på mig själv och jag kunde bara föreställa mig vilken kavalkad av klockor som måste ha ekat i hans bortsprängda trumhinna. Vi hade kommit fram till att det här var det bästa sättet att få honom bort från våra liv. Nu kunde han omöjligt stanna i tjänst. En halvdöv korpral var det igen som tog under sina vingar oavsett vilken mönstersoldat och potentiell ledare han var. När vi lämnade honom låg han ihopkrupen med händerna runt örat och stirrade blint ut i nattmörkret.

Morgonen efter låg samtliga av hans persedlar vid hans brits fotända. Allting rengjort och putsat. Sorterat efter persedelnummer och med jämna mellanrum. Den kvällen var sista gången jag såg honom. Jag har aldrig ångrat mig. Jag tror att jag den dagen gjorde världen till en lite bättre plats att leva i. ”

Utdrag ur ”Memoarer” av Sten Cederkvist, utgiven 1962.

En förlorad degeneration

”Forskning gör oss klokare, icke mäktigare. Det krävs så även politisk vilja och politiska åtgärder om vår egen ras skall kunna bevaras och förädlas. Den ständigt ökande levnadsstandarden för den svenske medborgaren medför större risk för att de mindre bemedlade skall kunna föra sina anlag vidare. I de rasmässigt svaga elementen så som handikappade, störda eller asociala individer föreligger en risk för vår egen ras utarmande. Om dessa ges möjlighet att fortplanta sig, väntar en möjlig framtid av rasernas förfall. Vi talar då inte längre om kommande generationer, utan degenerationer.

Vi vill göra världen en bättre plats att leva i. Rasbiologin måste ges möjlighet att utöka sin verksamhet och politiska medel måste tillsättas för att göra nytta av den samlade kunskap som Rasbiologiska Institutet och andra relaterade institutioner bidrar till i samhället.”

*Utdrag ur skriften ”För rasbiologins fortkommande”, 1925
av Hans Christian Hansson vid Uppsala Universitet*

En bild av verkligheten

”Ja, visst, honom kommer jag mycket väl ihåg. ... Ja, vad ska jag säga. Han var en mycket driftig forskare med höga ambitioner. Hans studier av ärftliga psykologiska defekter som han gjorde här på Psykologiska Institutionen bidrog mycket till min egen forskning, jag använde flera av de slutsatserna i min egen skrift ”Om familjernas arv” som publicerades 1926. Och... Hans Christian var en mycket trevlig ung man. Nu vet jag ju inte riktigt hur ung du själv är, men i mina ögon mätt var han ung på den tiden och mycket uppskattad bland både kollegor som damer. Han var dessutom en mycket skicklig debattör, vilket gagnade både honom och hans forskning. Jag kommer ihåg ett seminarium kring en essä av Ragnar Wallman, numera docent här, där Hans Christian lyckades ifrågasätta en rad argument så till den milda grad att skriften länge inte ansågs ha akademisk relevans, trots att den faktiskt var både välskriven och innehöll absolut giltiga slutsatser. En sådan egenskap kan visserligen också skapa problem för personen, men han klarade sig väldigt väl. Ifrån irritation från andra forskare och dylikt, menar jag. Jag kan ju förstå att många irriterar sig på hans... Högburna sätt. Han lärde sig aldrig riktigt att följa med strömmen.

[...]

Jag blev mycket upprörd när han ändrade inriktning och gick över till sociologi, vilket enligt min mening inte är

någon renodlad vetenskap. Vi hade flera långa samtal om det, där han själv hävdade att psykologin inte var tillräcklig för att beskriva en helhet och dessutom inte tillräckligt inriktad på fältarbete som den borde vara. ... Ja, min åsikt är ju att det är sammanförandet av de äkta forskningsområdena som kan ge en helhetlig bild av verkligheten men det var vi uppenbarligen inte överens om. Jag föreslog en mer naturvetenskaplig inriktning på hans psykologiska studier, men det var han inte intresserad av alls.

Jag vet faktiskt inte vad som hände med honom efter han lämnat oss här på institutionen. Det var ett bra tag sedan jag hörde av honom nu.”

Samtal med Professor Siegfried Oldén, 1930.

Smak för det goda

– Ja, men titta nu då, nu när de nästan står vända mot oss. Han är ju Hans Christian upp i dagen. Han saknar lite av de distinkt manliga dragen och ser kanske inte lika atletisk ut som sin far, men i övrigt syns det ju tydligt av vem han har fått anlagen av.

De stod bakom en av de snövita marmorelare som bar upp balkongen till salen. Mary kvittrade när hon pratade och hennes vanligtvis så ljusa röst blev till ett nästan löjeväckande fågelpip. Under tiden hade det tillkommit ytterligare ett tiotal äldre herrar, som gjorde sitt bästa för att ta sig fram till hörnet med starkdryckerna.

– Jag vet inte om det passar sig att prata så om en gift man, påpekade Evy med en skärpa i rösten som inte passade henne.

– Är han gift? Sonen?

– Jag syftade på fadern.

– Ja, men det vet väl jag att han är gift, sade Mary. Men jag vet ju också att inte heller du skrader dina ord när skymningen och andan faller på. Det kallas spekulationer och det är sådant som du och jag är allra bäst på.

Evy log. Hon tog en munfull av champagnen, som hon försökte hålla så elegant som möjligt, men hennes uppväxt sipprade igenom allt för tydligt nu när hon druckit snart tre glas.

– Du vet väl, sade hon innan hon ens hunnit svälja allt, att det ryktas om honom och den där ragatan Ingrid som också finns på institutet. Jo, ser du, min man har hört att Hansson vid flera tillfällen uppvaktat henne men att hon lämnar fram kalla handen. Trots att hon är ogift.

Det spreds ett litet leende över Evys läppar, som speglade sig i hennes dubbelhaka när hon böjde sig tillbaka. Hon skrockade tyst, som en liten häxa som just gjort något elakt.

– Det tror jag inte på. Vad skulle han med henne att skaffa? Han verkar ju vara en man som har smak för kvinnor. Och då syftar jag inte på hans fru.

– Nej, det förstår jag sa Evy. Jag såg nog hur du lapade i dig av komplimangerna du fick av honom förut. Man kan ju fråga sig vem det är som är ragatan i det här sällskapet egentligen?”

20 september, 1927